

การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน

โรงเรียนทิวธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

Quality of Life Improvement through the Four Principles of Sanghavatthu

among High School Students of Taweethapisek School, Wat Arun

Subdistrict, Bangkok Yai District, Bangkok

กัญญาณัฐ เสียงใหญ่¹, สุรศักดิ์ โตประสี², พระมหาวรากร วาระ³

Kanyanat Seangyai Surasak Toprasee, Surasak Toprasee, Phramaha Warakorn Wara

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Corresponding Author: สุรศักดิ์ โตประสี

อีเมล: kanyanat.se@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทิวธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทิวธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน 3) ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทิวธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทิวธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 298 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .981 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่จำแนกเป็น 2 กลุ่ม การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบสหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา kanyanat.se@bsru.ac.th

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

3) ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ รายได้ของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4) ปัจจัยด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการพัฒนา ด้านปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ด้านภาวะประชากร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

คำสำคัญ : การพัฒนา, คุณภาพชีวิต, หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

This survey research which is a quantitative data survey aimed to 1) study the factors affecting the quality of life improvement through the four principles of Sangahavatthu among high school students of Taweethapisek School, 2) study the quality of life improvement through the four principles of Sangahavatthu among high school students of Taweethapisek School, 3) compare the quality of life improvement through the four principles of Sangahavatthu among high school students of Taweethapisek School with individual factors, and 4) study the relationship of factors affecting the quality of life improvement through the four principles of Sangahavatthu among high school students of Taweethapisek School, Wat Arun Subdistrict, Bangkok Yai District, Bangkok. The sample group consisted of 298 individuals. The data collection tool used was a 5-point rating scale questionnaire with a reliability of .981. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested using inferential statistics, including paired sample t-test, one-way ANOVA and correlation analysis.

The research findings were as follows:

1) Factors affecting the quality of life improvement through the four principles of Sangahavatthu among high school students of Taweethapisek School, Wat Arun Subdistrict, Bangkok Yai District, Bangkok, were generally agreed upon at a high level.

2) The quality of life improvement through the four principles of Sanghawatthu among high school students of Taweethapisek School, Wat Arun Subdistrict, Bangkok Yai District, Bangkok, was generally agreed upon at a high level.

3) Students with different gender and parental income showed differences in the quality of life improvement through the four principles of Sanghawatthu, with statistical significance at 0.05.

4) Factors including resources, improvement process, sociocultural factors, and demographic aspects exhibited a moderate positive relationship with the quality of life improvement through the four principles of Sanghawatthu among high school students of Taweethapisek School, Wat Arun Subdistrict, Bangkok Yai District, Bangkok, with statistical significance at 0.01.

Keywords: Improvement, Quality of life, Four Principles of Sanghawatthu

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากมนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรหลักของประเทศไม่มีคุณภาพ ดังนั้นประเทศไทยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศมีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) มีการปรับแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาประเทศโดยให้คนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาและใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ที่ทำให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เนื่องจากคนเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับทั้งประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในทุกมิติให้มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา รวมถึงความรู้และทักษะความสามารถ (สุพรรณิการ์ มาศยคง, 2554)

หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้การสงเคราะห์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุขโดยประยุกต์เข้ากับการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ให้มีความเสียสละช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีคำพูดที่สุภาพไพเราะ มีความรับผิดชอบร่วมกัน ประพฤติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม และมีความเป็นกลาง วางตนสม่ำเสมอ ซึ่งในแนวทางปฏิบัติดังกล่าวอยู่ในหลักสังคหวัตถุ 4 หลักธรรมนี้จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ทางด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการพัฒนา ด้านปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม และด้านภาวะประชากร ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

ดังนั้น สภาพปัญหาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อวิถีชีวิตของเด็กวัยเรียนโดยเฉพาะ พฤติกรรมเสี่ยงจากการได้รับแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมมีค่านิยมและวัฒนธรรมตามกระแสสังคมไม่ถูกต้องนำไปสู่ปัญหาดังกล่าวหากไม่มีการป้องกันล่วงหน้าจะก่อให้เกิดความสูญเสียมากมาย จำเป็นต้องให้ความสำคัญและเร่งสร้างคุณภาพทั้งการศึกษาควบคู่ไปกับสุขภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ว่ามีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนเป็นอย่างไร และนักเรียนที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่ และปัจจัยใดบ้างที่ทำให้ นักเรียนมีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนแตกต่างกันเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริม และปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ นักเรียนในโรงเรียนรวมถึงเป็นแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมและบริการต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคตและส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 นักเรียนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการพัฒนา ด้านปัจจัยสังคมวัฒนธรรม และด้านภาวะประชากร มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ช่วงชั้นเรียน อาชีพผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนผู้ปกครอง ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ทรัพยากร กระบวนการพัฒนา ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ภาวะประชากร ซึ่งผู้วิจัยนำแนวความคิดของ Sharma (อ้างถึงใน ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543 หน้า 58 – 60) มาเป็นแนวทางในการศึกษา

ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลัก สังคหัตถ์ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตตา ซึ่งผู้วิจัยนำแนวความคิดของ เลิศลักษณ์ ภาคาผล (2560, หน้า 5) มาเป็นแนวทางในการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดและข้อเสนอแนะเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนทวีธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 1,165 (โรงเรียนทวีธาภิเศก, 2566)

กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่โรงเรียนทวีธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งหมด 1,165 คน โดยใช้สูตรการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973, p.887) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 298 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ช่วงชั้นเรียน อาชีพของผู้ปกครอง รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหัตถ์ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (validity) เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแนวคิด สำนวน ภาษา และการใช้ข้อความที่เป็นการวัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ได้ค่าความเที่ยงตรง (index of congruence หรือ IOC) อยู่ระหว่าง .67- 1.00 ซึ่งสามารถนำไปทดสอบความเชื่อมั่นต่อไปได้

2. การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยจะหาความเชื่อมั่นโดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขแล้วตามคำแนะนำของคณาจารย์ผู้คุมงานวิจัยมาจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่จะทำการศึกษา คือ โรงเรียนโยธินบูรณะ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน และนำไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .981

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือช่วง1-30 พฤศจิกายน 2566 โดยการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทวิธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 102-103)

วิเคราะห์ข้อมูลสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2545 : 102-103)

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลค่าสหสัมพันธ์ การแปลค่า r ของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553 : 314)

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาคุณภาพเครื่องมือใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 96)

สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อใช้อธิบายหลักทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ค่า t-distribution ค่า F-distribution การทดสอบสหสัมพันธ์ (correlations) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดย ** นัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กำหนดค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร สรุปผลวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 86.6 มีอายุ 16 ปี ร้อยละ 30.5 มีช่วงชั้นเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 34.9 มีอาชีพของผู้ปกครองรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 30.2 มีรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง 15,001- 20,000 บาท ร้อยละ 40.9

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านภาวะประชากร เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านทรัพยากร เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านทรัพยากร ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านทรัพยากร เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เห็นว่าควรมีการจัดทำทางเดินระหว่างอาคาร เพื่อความสะดวกและความปลอดภัยของนักเรียน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ท่านเห็นว่าควรมีการจัดสถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านเห็นว่าควรมีการจัดสร้างห้องน้ำที่ถูกลักษณะและเพียงพอแก่นักเรียน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านกระบวนการพัฒนา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการพัฒนา เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความรัก ความสามัคคีภายในโรงเรียน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ เห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำงานและเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อสร้างความสามัคคี เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่

กรุงเทพมหานคร ด้านปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เห็นว่าการส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามของความเป็นไทยนั้นจะต้องสอนเรื่องความกตัญญูทวดเวท เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ เห็นว่าสังคมในปัจจุบันควรมีการส่งเสริมยอมรับฟังความคิดเห็นและเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เห็นว่าการปลูกฝังวัฒนธรรมอันดีงาม ให้ความเคารพ ผู้ปกครอง และครูในโรงเรียนเป็นสิ่งที่ดี และเห็นว่าการบำเพ็ญประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือสังคมจะต้องยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านภาวะประชากร ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านภาวะประชากร เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เห็นว่าโรงเรียนจะต้องมีการตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนทุก ๆ คนเป็นประจำทุกปี เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ เห็นว่าอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้านการเรียนจะต้องมีให้เพียงพอและให้เหมาะสมกับนักเรียน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เห็นว่าโรงเรียนควรมีน้ำดื่มที่สะอาดไว้ตามจุดต่าง ๆ เพื่อบริการนักเรียน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสมานัตตตา เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านอรรถจริยา เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านปิยวาจา เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านทาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านทาน โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความหวังดีต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน และผู้อื่น โดยการแนะนำสิ่งที่ถูกต้อง เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ เคยบริจาคทรัพย์สินเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในขณะขาดแคลนหรือเดือดร้อน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อย

2.2 ด้านปิยวาจา การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านปิยวาจา โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการพูดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เพื่อนเกิดพลังใจในการเรียน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ คอยแนะนำ และให้ความรู้ที่มีประโยชน์ทำให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียน มีผลการเรียนที่ดี เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีวาทศิลป์ พูดจาสุภาพอ่อนหวานกับเพื่อนให้ทำงานที่รับมอบหมายได้อย่างถูกต้อง เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านอรรถจริยา การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านอรรถจริยา โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เสนอตนเองในการ

ช่วยเหลือผู้อื่น และทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามเพื่อสังคม โดยไม่ต้องร้องขอ เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีจิตสำนึกในการให้บริการแก่เพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างเต็มความสามารถ รวดเร็วและถูกต้อง เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ช่วยเหลือสังคม เช่น เก็บขยะในบริเวณรอบโรงเรียน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านสมานัตตตา การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านสมานัตตตา โดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วางตนเป็นกลางรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ ด้วยความเสมอภาค และเห็นว่าถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นภายในห้องเรียนครูและนักเรียนจะต้องร่วมใจกันแก้ไข เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ จะต้องวางตนถูกต้องเหมาะสม ให้ถูกกาลเทศะเวลาที่อยู่ในห้องเรียน เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามกฎระเบียบของสังคมในโรงเรียนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และมีความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

จากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ช่วงชั้นเรียน อาชีพของผู้ปกครอง และรายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน พบว่า นักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และด้านอายุ ช่วงชั้นเรียน และอาชีพของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

จากสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการพัฒนา ด้านปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม และด้านภาวะประชากร มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการพัฒนา ด้านปัจจัยสังคมวัฒนธรรม และด้านภาวะประชากร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการพัฒนา ด้านปัจจัยสังคมทางวัฒนธรรม ด้านภาวะประชากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับแนวคิดของ จุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาต (2540, หน้า 4) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของนักเรียนด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน อันได้แก่ การได้รับบริการต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้ เช่น บริการห้องสมุด ห้องน้ำห้องสุขา บริการสหกรณ์ ทุนการศึกษา จำเป็นต้องมีสิ่งเหล่านี้เพื่อให้นักเรียนสะดวกต่อการเรียนรู้และมีความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด สุพจน์ แฉล้มเขต (2546, หน้า 6) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรม ความรู้สึก และเจตคติของนักเรียนที่มีต่อครูโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่ง มีผลต่อนักเรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การปรับตัวในสังคม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Sharma (อ้างถึงใน ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543 หน้า 58 – 60) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural System) ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 5 ประการ ได้แก่ ระบบสังคม ค่านิยมทางศาสนา วิถีชีวิต ค่านิยมทางวัฒนธรรม และระบบการปกครอง มนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่สามารถอยู่เพียงลำพังได้ จึงต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคม เมื่อมีการขยายตัวของสังคมเกิดความซับซ้อนมากขึ้นจึงต้องมีระบบกฎเกณฑ์รูปแบบการปกครองร่วมกัน จนเป็นวิถีของสมาชิกเป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่ปรากฏสืบทอดกันมา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาภรณ์ พวงทัย (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในสหวิทยาเขตชาวดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3” ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในสหวิทยาเขตชาวดอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ ความสัมพันธ์ด้านสังคม การบูรณาการด้านสังคม จังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม การพัฒนาความสามารถของบุคคล วิถีปฏิบัติขององค์กร ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน และการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมินท์ อุ้นศิริ (2562)

ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของบุคลากรในโรงเรียนราชินีบูรณะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9” ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของบุคลากรในโรงเรียนราชินีบูรณะ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความเป็นมนุษย์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้าน สังคม และด้านสภาพทั่วไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระรังสรรค์ ติกขปญโญ (พิมพา) (2563) ได้ ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักอุนูปุพพิกา” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณภาพ ชีวิต คือ การทำให้บุคคลมีความเป็นอยู่ที่ดี นักปรัชญาชาวตะวันตกแสดงทัศนะไว้ว่า คุณภาพชีวิต คือการ ได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย จิตใจ วัตถุ สังคม สภาพแวดล้อม และด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ตามความพึงพอใจของแต่ละบุคคล ส่วนนักปรัชญาชาวตะวันออกแสดงทัศนะว่า คุณภาพชีวิตเป็นสภาพการ ดำรงชีวิตที่มีความสุขทางกายและจิตใจ เกิดจากการได้รับการตอบสนองทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และ ด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพ มีการหล่อหลอมความเชื่อ ค่านิยม ศีลธรรมและจริยธรรมให้มีความสมดุล กัน โดยมีองค์ประกอบ ตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ เป็นตัวสะท้อนคุณภาพชีวิต

การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา ด้านสมานัตตตา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของ พัชรินทร์ ศรีสุพันธ์ (2551, หน้า 9) ได้กล่าวว่า สังคหัตถุ 4 ในด้านทาน ว่าเป็นการให้สิ่งของตนแก่ผู้อื่น เป็น ธรรมทานหรือการบริจาคทางจิตใจ อามิสทาน การบริจาควัตถุ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2554) ได้กล่าวว่า ปิยวาจา หรือเปยยวัชชะ หมายถึง วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจา ชาบซึ่งใจ คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะ อ่อนหวาน สมานสามัคคี ให้เกิดไมตรี และความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำ แสดงประโยชน์ ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม สอดคล้องกับแนวคิดของ อาภา จันทรสกุล (2535, หน้า 121-122) กล่าวถึงด้านอรรถจริยา ว่าเป็นการช่วยเหลือด้วยแรงกายและแรงปัญญา ช่วยแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุง ส่งเสริมในด้านจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณเดช ปคุโณ (สมบุรณ์พร้อม) (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหัตถุ 4 ของ ประชาชนชุมชน OTOP บ้านบกกหวาน ตำบลค้ายบกกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาของประชาชนชุมชน OTOP ของชนชุมชนบ้านบกกหวาน เป็นการพัฒนาชีวิตด้วย การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นและสังคม พุดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พุดด้วยความจริงใจพุดแต่สิ่งที่เป็น ประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น สร้างสรรค์สังคมร่วมกัน ให้เกิดความสุขเกิดบุญกุศลบ่มเพาะจิตใจให้มีความ เข้มแข็งช่วยเหลือเกื้อกูลกันเมื่อประสบปัญหา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เลิศลักษณ์ ภาคาผล (2560)

ได้ทำการศึกษาวิจัย “การบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการมีความคิดเห็นต่อการบริหารงาน สถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ด้านสมานัตตตาและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูกิตติพลารุ (กลัด กิตติธโร) (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทาน ชาวมุขมนมีการจัดกิจกรรมหรือจัดทำกองทุนเพื่อช่วยเหลือชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า นักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ รายได้ต่อเดือนของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และด้านอายุ ช่วงชั้นเรียน อาชีพของผู้ปกครอง ที่แตกต่างกัน มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวิธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เลิศลักษณ์ ภาคาผล (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัย “การบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้ หลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามเพศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านอายุและวุฒิทางการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์ทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชัน เมืองโพธิ์ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการธนาคารขยะวัดหนองไม้แก่น ตำบลหนองลาน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการธนาคารขยะวัดหนองไม้แก่น ตำบลหนองลาน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ประชาชนที่มีอายุ และการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการธนาคารขยะวัดหนองไม้แก่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นประชาชนที่มี เพศ อาชีพ และรายได้ต่างกัน ที่มีความคิดไม่แตกต่างกัน เป็นการปฏิเสธสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์สมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน โรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการพัฒนา ด้านปัจจัยสังคมวัฒนธรรม ด้านภาวะประชากร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนโรงเรียนทวีธาภิเศก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 มี 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการพัฒนา ด้านปัจจัยสังคมวัฒนธรรม ด้านภาวะประชากร ซึ่งตามแนวคิดของ นิศารัตน์ ศิลปเดช (2540, หน้า 85 - 86) ได้อธิบายไว้ในหนังสือประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วยปัจจัยขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้ ความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา หมายความว่า มนุษย์จะต้องมีสุขภาพร่างกายที่เป็นปกติและมีสติปัญญาเป็นพื้นฐาน ความสมบูรณ์ด้านจิตใจและอารมณ์ หมายถึง การเป็นผู้มีจิตใจที่ดี มีอารมณ์แจ่มใสมั่นคง ไม่แปรปรวน ไม่หงุดหงิดหรือโมโหง่าย จิตใจมีคุณธรรม การมีพื้นฐานจิตใจที่ดีนั้นจะช่วยให้คุณเกิดความสุขและความสงบในการดำรงชีวิต ความสมบูรณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเป็นคนที่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไป อันเนื่องมาจากมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยอมรับความสามารถและความสำคัญของบุคคลอื่น ดังนั้นจึงเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมรอบตัว คิดปรับปรุงพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเพื่อประโยชน์ต่อไป ความสมบูรณ์ด้านปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีพ หมายถึง ความสามารถที่จะจัดหาสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ดำรงชีวิตได้ตามฐานะ ปัจจัยจำเป็นเหล่านี้ได้แก่ปัจจัย 4 สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การศึกษา การพักผ่อน การมีปัจจัยพอเพียงต่อการดำรงชีพย่อมทำให้บุคคลมีความสุขสบาย นอกจากนี้ตามแนวคิดของ สุทธิพร บุญส่ง (2549, หน้า 5) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของคุณภาพชีวิตว่าสังคมที่คนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตดี เชื่อได้ว่าผู้คนในสังคมจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองมีคุณธรรมและจริยธรรม เสียสละเพื่อส่วนรวม สังคมนั้นย่อมมีความเจริญก้าวหน้า หากสังคมใดคนส่วนใหญ่ด้อยคุณภาพ แม้ว่าสังคมนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใด ก็ไม่อาจทำให้สังคมนั้นเจริญและพัฒนาให้ทันหรือเท่าเทียมกับสังคมที่มีคนที่มีคุณภาพได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านเพศ ผู้บริหารโรงเรียนทวีธาภิเศกควรส่งเสริมความเท่าเทียมในความหลากหลายทางเพศให้เข้าถึงและได้รับสิทธิหน้าที่และโอกาสตามหลักการสิทธิมนุษยชนอย่างทัดเทียมกัน โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม
2. ด้านทรัพยากร ผู้บริหารโรงเรียนทวีธาภิเศกควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำงบประมาณมาปรับปรุงอาคารห้องเรียนให้สวยงาม พร้อมทั้งปรับปรุงห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะ และอุปกรณ์การเรียนให้อยู่ใน

สภาพที่ดีเหมาะสมทันสมัย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียนในการช่วยกันดูแลความภายในบริเวณโรงเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

3. ด้านกระบวนการพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนทวีธาภิเศกจะต้องมีการสร้างช่องทางในการรับรู้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับโรงเรียน และช่องทางในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ศักยภาพของตนเอง เน้นการพูดที่มีการให้ความรู้แลกเปลี่ยนในการแสดงความคิดเห็นถึงแนวทางที่จะเป็นส่วนช่วยแก้ไขปัญหาขึ้นโดยยึดหลักความเป็นจริงของปัญหานั้น เพื่อให้ตรงจุด อย่างมีเหตุมีผล

4. ด้านสังคมวัฒนธรรม ผู้บริหารโรงเรียนทวีธาภิเศกจะต้องปลูกฝังค่านิยม ส่งเสริมให้นักเรียนมีกิจกรรมเรียนรู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การทำอาหาร การแต่งชุดไทย การใช้ภาษาไทย และการแสดง ความเคารพ มีจิตสาธารณะร่วมกับเพื่อนให้ความช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

5. ด้านภาวะประชากร ผู้บริหารโรงเรียนทวีธาภิเศก จะต้องมีส่วนที่ให้นักเรียนได้ออกกำลังกาย อาคารเรียนสถานที่ต่าง ๆ ต้องมีขนาดให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน มีต้นไม้ที่สะอาดไว้ตามจุดต่าง ๆ เพื่อบริการนักเรียนอย่างทั่วถึง และจะต้องมีการตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนทุกปี เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบคุณธรรมสังคหวัตถ 4 กับนักเรียนในช่วงชั้นอื่น ๆ เช่น ช่วงชั้นที่ 2 และ 4 หรือระดับอุดมศึกษา

2. ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณธรรมสังคหวัตถ 4 เช่น แรงจูงใจ การอบรมเลี้ยงดู ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถ 4 ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการศึกษาหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อจะได้เปรียบเทียบความแตกต่างหรือความสอดคล้องกัน

4. ควรที่จะมีการเพิ่มเครื่องมือในการทำวิจัยให้มากขึ้นนอกเหนือจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เช่น การสังเกตพฤติกรรม หรือการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความเป็นจริง เพื่อที่จะเป็นมาตรฐานในการบริหารงานในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป

บรรณานุกรม

- เขมินท์ อุ่ณศิริ. (2562). **คุณภาพชีวิตของบุคลากรในโรงเรียนราชินีบูรณะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- จุฬาลักษณ์ สุนทรวิภาต. (2540). **การพัฒนาแบบวัดคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียน. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : DOI.**
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.**
- นิศารัตน์ ศิลปะเดช. (2540). **ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : พิเศษการพิมพ์.**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.**
- ประชัน เมืองโพธิ์. (2565). **การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ จัดการธนาคารขยะวัดหนองไม้แก่น ตำบลหนองลาน อำเภอดำรงวิทยาคาร จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย.**
- ปรียาภรณ์ พวงทัย. (2559). **คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาในสหวิทยาเขตชาวดอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. การค้นคว้าอิสระปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- พระครูกิตติพิลาธ (กลัด กิตติธโร). (2561). **รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักสังคหวัตถุ 4 ของกลุ่ม ชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษ. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- พระณเดช ปคุโณ (สมบูรณ์พร้อม). (2564). **แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของประชาชน ชุมชน OTOP บ้านบักหวาน ตำบลค่ายบักหวาน อำเภอเมืองหนองคายจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย.**
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัท สหธรรมิก จำกัด.**
- พระรังสรรค์ ตึกขปญโญ (พิมพ์). (2563). **การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักอนุบุพพิกา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.**
- พัชรินทร์ ศรีสุวพันธ์. (2551). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติตาม หลักสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**

- กรุงเทพมหานคร เขต 1. ปรินซิพส์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- เลิศลักษณ์ ภาคาผล. (2560). **การบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). **ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต.** กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- สุทธิพร บุญส่ง. (2549). **คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต.** กรุงเทพฯ : ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- สุพจน์ แฉล้มเขต. (2546). **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุพรรณนิการ์ มาศยคง. (2554). **คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติประยุกต์และเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Yamane Taro. (1976). **Stastic : An Introductory Analysis.** New York : Harper & Row.